

สรุปสาระสำคัญรายการ Ambassador Talks ครั้งที่ 10

เรื่อง “INDONESIA: A Journey Towards a Mature Democratic Country in the Region”

SIFA ได้จัดรายการ Ambassador Talks ครั้งที่ 10 เรื่อง “INDONESIA: A Journey Towards a Mature Democratic Country in the Region” บรรยายโดย H.E. Mr. Mohammad Hatta เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐอินโดนีเซียประจำประเทศไทย เมื่อวันศุกร์ที่ 22 พฤษภาคม 2552 ระหว่างเวลา 14.00 - 16.00 น. ณ ห้องนราธิป กระทรวงการต่างประเทศ

สรุปสาระสำคัญจากการบรรยายดังกล่าว ได้ดังนี้

1) สาธารณรัฐอินโดนีเซีย นับได้ว่าเป็นประเทศที่มีความซับซ้อนและมีความแตกต่างหลากหลายมาก เนื่องจากทางสภาพภูมิศาสตร์ มีลักษณะเป็นเกาะใหญ่น้อย กระจายอยู่กลางมหาสมุทรมากกว่า 13,000 เกาะ ทำให้เกิดบริบททางด้านสิ่งแวดล้อมรวมถึงบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันออกไป นอกจากนี้ อินโดนีเซีย ยังมีประชากรมากเป็นอันดับ 4 ของโลก คือประมาณ 240 ล้านคน จาก 350 เชื้อชาติ ซึ่งความแตกต่างหลากหลายเหล่านี้ เป็นผลลบลต่อประสิทธิภาพด้านการเมืองการปกครองของอินโดนีเซีย

2) นิสิตและนักศึกษาในประเทศอินโดนีเซีย เป็นผู้ที่มึบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการเมืองการปกครองครั้งสำคัญของอินโดนีเซีย รวมไปถึงการปฏิรูปในปี 2541 (1998) ที่เป็นผลจากวิกฤติเศรษฐกิจเมื่อปี 2540 (1997) ซึ่งในช่วงวิกฤตการณ์นั้น อินโดนีเซียถูกมองว่าเป็นประเทศที่เสี่ยงอันตรายต่อภาวะความเป็นรัฐชาติ (Nation State) แต่ในที่สุดอินโดนีเซียก็พิสูจน์ได้ว่าอาณาเขตและดินแดนของอินโดนีเซียยังคงเดิม ด้วยความรักชาติของประชาชนชาวอินโดนีเซีย

อินโดนีเซียได้พลิกวิกฤติเศรษฐกิจครั้งนั้น เป็นโอกาสให้ประชาชนได้เรียนรู้ที่จะเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและพัฒนาประเทศ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการเมืองอินโดนีเซียในปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงระบบการเลือกตั้งเป็นการเลือกตั้งทางตรง (direct election) ทั้งระดับประเทศและท้องถิ่น ใช้ระบบการกระจายอำนาจ (decentralization) ให้รัฐบาลท้องถิ่นกว่า 400 แห่ง และตั้งองค์กรต่างๆ เพื่อมาตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลและรัฐสภา นอกจากนี้ยังปรับปรุงกฎหมายเรื่องการเงิน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการ อีกด้วย

3) ประเทศอินโดนีเซียมีช่วงประวัติศาสตร์ของการเปลี่ยนผ่านการเป็นประชาธิปไตยมาอย่างยาวนาน นับตั้งแต่ได้รับเอกราชในปี 1945 ทั้งการเห็นประชาธิปไตยแบบเสรีนิยมที่ล่มสลาย การใช้หลัก Guided Democracy ของประธานาธิบดีซูการ์โน (Soekarno) และนำประชาธิปไตยแบบบัญญัติ (Pancasila Democracy) มาปรับปรุงให้เข้ากับบริบทของยุคสมัย

ในช่วงหลังการหมดอำนาจของประธานาธิบดีซูฮาร์โต (Suharto) อินโดนีเซียเริ่มเข้าสู่ยุคประชาธิปไตยที่แท้จริง เมื่อประธานาธิบดีฮาร์บีบี (Harbibie) ประกาศ

นิรโทษกรรมนักโทษการเมืองในสมัยชูฮาร์โต และยกเลิกกฎหมายควบคุมสื่อ ให้สิทธิเสรีภาพ แก่สื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวสารอย่างเต็มที่ นอกจากนี้ ยังมีการแก้รัฐธรรมนูญปี 1945 เป็นรัฐธรรมนูญปี 2004 เพื่อปฏิรูประบบการเลือกตั้งให้มีความบริสุทธิ์ ยุติธรรม พร้อมทั้ง จัดการเลือกตั้งเป็นแบบต่อเนื่องกัน 3 ครั้ง (series of three national elections) คือ การเลือก สมาชิกรัฐสภา เพื่อให้ไปดูแลด้านนิติบัญญัติระดับชาติ การเลือกตั้งประธานาธิบดีและรอง ประธานาธิบดีเพื่อดูแลด้านการบริหาร และการเลือกสภาท้องถิ่นแสดงถึงการกระจายอำนาจ ทั้งนี้ รัฐสภาทั้งหมดจะมาจากการเลือกตั้ง ซึ่งต่างจากในสมัยของชูฮาร์โต ที่ค่อนข้างจะรวม อำนาจไว้ที่ฝ่ายบริหาร และรัฐสภาจะต้องเว้นที่หนึ่งจำนวนหนึ่งให้กับตำรวจและทหาร นอกจากนี้ ยังมีการเพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนทางตรง (direct participation) อีกหนึ่งทางคือการลง ประชามติ (referendum) ซึ่งอินโดนีเซียได้นำมาใช้ในกรณีของติมอร์ตะวันออก

มีผู้ให้ความเห็นว่าระบบการเลือกตั้งแบบใหม่ของอินโดนีเซีย เหมาะสมกับ บริบททั้งทางสภาพแวดล้อมและสังคม ที่มีความหลากหลายของอินโดนีเซียและส่งผลให้ อินโดนีเซียมีหลายพรรคการเมือง (multi-party elections) สามารถตอบสนองความต้องการของ ประชาชนในหลากหลายกลุ่มได้มากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันก็มีผู้วิจารณ์ว่าจะทำลายความเป็น หนึ่งเดียวของชาติอินโดนีเซียและประสิทธิภาพของรัฐบาล เพราะการมีกลุ่มการเมืองหลายกลุ่ม จะทำให้ยุ่งยาก ผู้คนเกิดความสับสน และกลุ่มการเมืองบางกลุ่มอาจอ่อนแอเกินกว่าที่จะไปสู่ พลังอำนาจของกลุ่มการเมืองใหญ่ๆ ได้

ในรัฐธรรมนูญปี 2004 นี้ ยังเพิ่มโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนใน ทุกๆด้านไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ การเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดและออก นโยบาย ที่สำคัญคือรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ให้โอกาสและยกระดับบทบาทความสำคัญของสตรีใน ประเทศอินโดนีเซียเป็นอย่างมาก จะเห็นได้จากที่มีการสนับสนุนพรรคการเมืองให้มีผู้สมัครรับ เลือกตั้งเป็นหญิงอย่างน้อย 30% และมีแนวโน้มว่าผู้หญิงได้รับการเลือกตั้งเข้าไปในสภาทั้ง ระดับชาติและท้องถิ่นมากขึ้น

4) รูปแบบการปกครองในโลกนี้ ไม่มีแบบไหนที่สมบูรณ์แบบ และสามารถนำไปใช้ ได้กับในทุกๆ สังคม ทุกประเทศจะต้องสร้างและเรียนรู้รูปแบบการปกครองในแบบของสังคม นั้นๆ เอง ประชาธิปไตยก็เช่นกัน ไม่ใช่ระบบการปกครองที่สมบูรณ์แบบและดีที่สุด ตรงกันข้าม มีคนบางกลุ่มเห็นว่าประชาธิปไตยเป็นรูปแบบการปกครองที่เลวร้ายที่สุดด้วยซ้ำไป นอกเสีย จากว่าจะเป็นรูปแบบที่สังคมนั้น ได้พยายามสร้างอย่างต่อเนื่อง (Sir Winston Churchill, 1874-1965)

อินโดนีเซียก็เช่นกัน แม้ว่าจะมีการปกครองแบบประชาธิปไตยแล้วก็ยังไม่ สามารถแก้ไขปัญหาในระดับชาติได้ เช่น ยังคงมีการก่อจลาจล เกิดความขัดแย้งระหว่างชน พ้นเมือง ปัญหาเรื่องเขตแดน การก่อความไม่สงบในรูปแบบต่างๆ และที่สำคัญคือ ยังคงมีการ คอร์รัปชัน รวมทั้งการแทรกแซงการทำงานของฝ่ายบริหารโดยฝ่ายนิติบัญญัติ และเกิดวิกฤติ เศรษฐกิจ ดังนั้น ประชาธิปไตยที่ปราศจากการปกครองที่ดี (good governance) และความ

รับผิดชอบ (accountability) ย่อมไม่มีประโยชน์ ผู้ปกครองจะต้องเห็นแก่ประโยชน์ของประชาชน ยิ่งไปกว่านั้น ประเทศกำลังพัฒนาอย่างอินโดนีเซีย ไม่เพียงแต่จะต้องหากรอบการปกครองที่เหมาะสม ยังต้องกระจายและสร้างโอกาสให้ประชาชนได้เข้าถึงความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจด้วย โดยเริ่มต้นที่การให้การศึกษากับประชาชน ในด้านการเมืองแบบประชาธิปไตย เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญในสิทธิและหน้าที่ของตนเอง ในขณะที่เดียวกันจะต้องเคารพสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่นด้วย

5) การพัฒนาประชาธิปไตยในอินโดนีเซีย ส่งผลดีต่อเศรษฐกิจระดับมหภาค (macroeconomic) ของประเทศ จะเห็นได้ว่า แม้ว่าอินโดนีเซียจะประสบกับภัยธรรมชาติต่างๆ อย่างต่อเนื่อง เช่น แผ่นดินไหว การเกิดซึนามิ เป็นต้น และต้องเผชิญกับความผันผวนของราคาน้ำมันในตลาดโลกและค่าเงินของสกุลเงินต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งดอลลาร์สหรัฐ อินโดนีเซียยังคงรักษาเสถียรภาพของเศรษฐกิจระดับมหภาคได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ ด้วยนโยบายสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับประชาชน อินโดนีเซียจึงมีอัตราการว่างงาน และระดับความยากจน (poverty level) ที่ลดลงเรื่อยๆ ซึ่งส่งผลให้อินโดนีเซียกลายเป็นประเทศที่ The Economic Cooperation and Development (OECD) รายงานใน Globalization and Emerging Economies ล่าสุดว่า เป็นประเทศที่มีการพัฒนาด้านเศรษฐกิจดีที่สุดในโลกเทียบเท่ากับ บราซิล รัสเซีย อินเดีย จีน และแอฟริกาใต้ หรือที่ OECD เรียกว่า BRIICS

การพยายามปฏิรูประบบเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องของอินโดนีเซีย ได้แก่ การเพิ่มการลงทุน การปรับปรุงระบบการเก็บภาษีด้านการเกษตร และการผลักดันอินโดนีเซียให้เป็นประเทศที่มีความมั่นคงทางอาหาร (food security) นอกจากนี้ ยังมีการการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมควบคู่ไปกับการสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานเพื่อประชาชน อันเป็นส่วนสำคัญในการสร้างเสถียรภาพจากประชาชน ให้มีความรักชาติและพร้อมที่จะก้าวไปสู่การพัฒนาในระดับภูมิภาค

6) อินโดนีเซียให้ความสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในภูมิภาคเป็นอย่างยิ่ง ในเดือนธันวาคม 2551 อินโดนีเซียได้จัดตั้ง the Bali Democracy Forum (BDF) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายให้ประชาธิปไตยเป็นยุทธศาสตร์สำคัญของเอเชีย Forum นี้ไม่ได้มีจุดมุ่งหมายเพื่อหาความหมายที่แท้จริงของประชาธิปไตย แต่เพื่อสนับสนุนความร่วมมือด้านประชาธิปไตยในระดับภูมิภาคและสากล ซึ่งรวมถึงการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของแต่ละประเทศ และนำมาพัฒนาปรับปรุงการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้เหมาะสมกับประเทศของตน

ภายในสมาคมประชาชาติอาเซียน (ASEAN) ก็เช่นกัน อินโดนีเซียมีบทบาทสำคัญในการผลักดันเรื่องหลักของประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชน (principle of democracy and human rights) ให้บรรจุอยู่ในกฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) ซึ่งภายในกฎบัตรอาเซียนนี้ จะทำให้สมาคมประชาชาติอาเซียนกลายเป็นชุมชน (community) และมีประชาธิปไตยในฐานะเครื่องมือที่จะทำให้มีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์อย่างยุติธรรม รักษาสันติภาพ เสถียรภาพและความมั่งคั่งภายในภูมิภาค

อนึ่ง สารสำคัญจากประเด็นคำถามและความเห็นเพิ่มเติมหลังการบรรยายมีดังนี้

1. ออท. อินโดนีเซียให้ความเห็นต่อคำถามของผู้แทนจากสถานทูตสหรัฐฯ เรื่องการสร้างประชาธิปไตยในพม่า ในฐานะที่อินโดนีเซียเป็นประเทศที่สนับสนุนประชาธิปไตย ในอาเซียนว่า ไม่มีรูปแบบการปกครองใดที่ดีที่สุด ซึ่งการปกครองแต่ละแบบก็จะเหมาะสมกับแต่ละประเทศแตกต่างกันไปตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของสังคมนั้นๆ ซึ่งประเทศพม่าก็มีการปกครองแบบเผด็จการมานานแล้ว ซึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของคนภายในประเทศเอง อินโดนีเซียก็เช่นกัน มีการเปลี่ยนการปกครองมาเป็นประชาธิปไตยจากการร่วมมือร่วมใจของคนในชาติ และสร้างประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับสังคมของอินโดนีเซีย ซึ่งในอนาคตพม่าอาจจะเป็นเช่นอินโดนีเซีย หรือเลือกที่จะเป็นเผด็จการต่อไปก็ได้

2. ออท. อินโดนีเซียให้ความเห็นต่อคำถามจากผู้แทนของกระทรวงกลาโหม เรื่องความเป็นไปได้ของการใช้ประชาธิปไตยแบบบัญญัติของอินโดนีเซียในยุคโลกาภิวัตน์ ว่าประชาธิปไตยแบบบัญญัติยังคงใช้ได้แม้กระทั่งในปัจจุบัน เพราะเป็นการประสานความสามัคคีทั้งทางสังคมและการเมือง ระหว่างปรัชญาของกลุ่มอิสลาม / ประเทศที่ปกครองโดยผู้นำทางศาสนาอิสลาม กับกลุ่มพลเรือนคณะชาตินิยม ซึ่งยึดปรัชญาแนวสังคมนิยม หลักบัญญัติจึงเปรียบเสมือนปรัชญาของประเทศหรือบิดาของประชาธิปไตยอินโดนีเซีย ซึ่งอินโดนีเซียจะยึดมั่นอยู่ในเรื่องชาตินิยม สาธารณนิยม รัฐบาลโดยประชาชน ความยุติธรรมในสังคม และความเชื่อมั่นในพระเจ้าองค์เดียว

นางสาวปนัดดา กังมำ

ผู้สรุป

27 พฤษภาคม 2552